

Слюсар Надія

к.вет.н., доцент кафедри мікробіології, фармакології та гігієни тварин,
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

Смоляк Василь

к.вет.н., доцент кафедри ветакушерства, хірургії та внутрішньої патології,
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

Строяновська Лілія

студентка магістратури,
Науковий керівник: к.вет.н., доцент Слюсар Н.В.
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ШКІДНИКИ БДЖІЛ, НЕОБХІДНІСТЬ ТЕРАПІЇ І ПРОФІЛАКТИКИ

Важливою галуззю сільського господарства являється бджільництво, яке займається розведенням бджіл, отриманням меду, воску та інших продуктів бджільництва. В різних країнах світу бджільництво використовується, також, для запилення сільськогосподарських рослин з метою підвищення врожайності. З літератури відомо, що у світі основний заробіток бджолярам приносить запилення рослин, дохід від якого в 10 разів перевищує доходи від реалізації меду та інших продуктів бджільництва. У результаті цього, на одній бджолиній сім'ї, в нашій країні, за пасічний сезон можна заробити 10–20 \$, тоді як на сформованому західному ринку – до 150 \$ [1, 3, 5].

Споживання меду в Україні щорічно зростає (біля 1,1–1,3 кг на рік на душу населення) і становить 60–80 % від потужностей внутрішнього ринку: тільки 5–15 % йде на експорт, незначна частка повертається на відгодівлю бджіл [1, 7].

Український ринок меду є одним з найбільш перспективних і розвивається, на сьогодні, найшвидше з усіх агропромислових галузей країни. Проте, чи зможе український мед завоювати перше місце на світовому ринку? [1]. Це та багато інших питань, які стосуються галузі бджільництва, є актуальними у розвитку національного сільського господарства, політиці експорту та міжнародної конкуренції. Продукти бджільництва широко застосовуються в медицині, ветеринарній медицині, фармакології тощо [1-3]. Відомо, що в Україні, головним осередком науки у бджільництві є Національний науковий центр «Інститут бджільництва ім. П. І. Прокоповича» УААН і це надзвичайно важливо, бо саме тісні зв'язки науки і виробництва мають сприяти розквіту бджільництва [5,6].

При розведенні бджіл є чимало проблемних питань, які стосуються вразливості цих комах до шкідників і «ворогів». Вороги бджіл: бджолиний вовк, мурахи, воскова міль, оси, шершні [1-7].

Бджолиний вовк або філант (лат. *Philanthus triangulum*) комаха родини піщаних ос, ряду перетинчастокрилі. Поширений в Європі, Середній Азії, на Кавказі. Досягає 1,5 см у довжину. Від звичайних суспільних паперових ос відрізняється розміром голови і яскраво-жовтим забарвленням. Він влаштовує гнізда в землі на південних оголених схилах ярів, укосів і канав, вириваючи нори глибиною до півметра. Самці харчуються рослинною їжею, а самиці полюють на бджіл, нападаючи на них у польоті і вбиваючи їх.

Часто зустрічається воскова міль, поширена в різних географічних зонах України та інших країнах з теплим кліматом. Відомі два її види: велика і мала воскова міль. Велика воскова міль (нічна вогневка, шашіль) завдає величезної шкоди пасікам, псує стільники, заважає нормальному розвитку розплоду і бджолиним лялечкам. Самка великої молі має довжину 1,5-3,5 см. Перед установкою стільників на зберігання необхідно, щоб уникнути попадання з ними яєць, треба провести їх дезінсекцію ентобактеріном. Чимало шкоди наносять бджільництву мурахи. Мурахи це безкрилі комахи, які, знищують багатьох шкідливих членистоногих, нападають також на ослаблих бджіл,

грабують вулики. Найчастіше зустрічаються чорні (садові) мурахи, руді лісові, темно-бурі лісові та інші види. Мурахи живуть практично на всіх пасіках, селяться в утеплених вуликах. За добу можуть винести до 1 кг меду з вулика, зі слабких сімей несуть навіть яйця бджіл, а личинок, що з'явилися з них, потім з'їдають. Мурахи можуть також нападати на ослаблених бджіл біля льотків або в полі. Вони є переносниками різних збудників хвороб, таких як: американського гнильця, європейського гнильця та ін. Крім того, мурахи добре очищають територію пасіки від мертвих бджіл. Запах вугілля відлякує комах, вони уникають відвідування місць оброблених соняшниковою олією, їх також відлякує запах томатів, у зв'язку з цим рекомендується висаджувати на території пасіки ці рослини. Можна використовувати також свіже листя помідорів, поклавши їх поверх гнізда бджіл на стельові дошки або полотно і накривши папером ці комахи відразу покинуть вулик. У міру висихання листя його замінюють свіжим.

Окрім ворогів бджолам дошкуляють воші, які спричиняють захворювання браульоз, кліщі роду *Vargo* – варооз, у трахеї паразитують кліщі роду *Ascaridos* вони спричиняють акарапідоз. Кліщі і воші уражають робочих бджіл, матку, трутнів. При цьому, бджоли зменшують працездатність, а при масовому ураженні гинуть. Отже, бджоли, як і інші живі істоти, вразливі до різних хвороб, які можуть спричиняти багато чинників різного походження. Щодо вароозу то світові дослідження свідчать про те, що для боротьби з ним найбільш ефективною діючою речовиною є амітаз. Для профілактики вароозу, браульозу, акарапідозу необхідно дотримуватись ветеринарно-санітарних заходів та проводити декарізацію бджолиних сімей. Вони повинні уражати кліщів, але не впливати на бджіл та якість меду[1-7].

Проте, дуже важливо пам'ятати, що проводити лікування бджіл необхідно восени, після останнього збору і ранньою весною до збору меду.

Список використаних джерел

1. Бджільництво в Україні / Матеріали сайту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://beekeeping.com.ua/>
2. Клінічна ветеринарна фармакологія: Навчальний посібник/ За редакцією О.І.Канюки.-Одеса: Астропринт, 2006.- С.287-289.
3. Домбровський О.Б. Практикум з питань бджільництва та хвороб бджіл / О.Б. Домбровський, Б.М. Ярчук, Р.В. Тирсін та ін. – Біла Церква, 2002. - 248 с.
4. Ветеринарна фармакологія: підручник / Хмельницький Г.О., Духницький В.Б.-К.:, 2017.-С.539.
5. Інститут бджільництва ім. П. І. Прокоповича [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prokorovich.com.ua/>
6. Про бджільництво : закон України від 22.02.2000 № 1492-III / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
7. Проблеми, стан та перспективи бджільництва в Україні [Електронний ресурс] / Р. С. Федорук, І. І. Ковальчук, Л. М. Ковальська, А. Р. Гавраняк / Інститут біології тварин НААН України. – Режим доступу : <http://www.inenbiol.com/ntb/ntb5/pdf/9/3.pdf>